

NAGRADA 'VICKO ANDRIĆ' EKIPI KOJA JE RADILA NA OBNOVI ARSENALA I KAZALIŠTA

PET MILIJUNA EURA UTROŠENO JE ZA HVARSKI NOTRE DAMME

Redovito raspolažemo sa skromnijim budžetom nego naše evropske kolege. Ova investicija na Hvaru nama je velika, ali za zapadnoeuropske spomenike iznimno mala - kaže Anita Gamulin, viša savjetnica u Konzervatorskom odjelu u Splitu

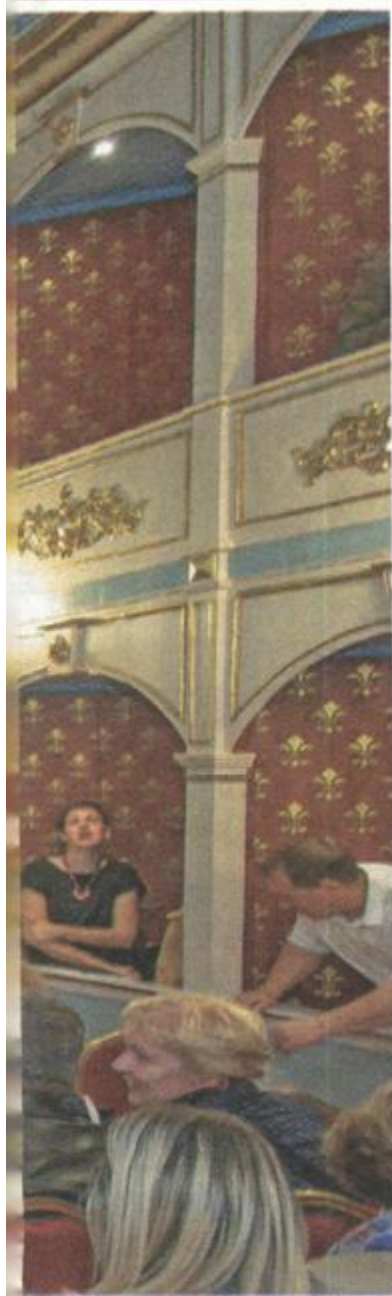
Jasenka
Leskur Staničić
slobodnadalmacija.hr

Nedavno je obznanjeno da je godišnja Nagrada "Vicko Andrić" - najviše restauratorsko i konzervatorsko priznanje - dodijeljena ekipi koja je dovršila obnovu Arsenala i kazališta u Hvaru. Skupna nagrada za čitav niz stručnjaka, institucija i tvrtki koji su sudjelovali u pothvatu koji je trajao gotovo 30 godina bit će dodijeljena 17. rujna, na Danima europske baštine.

Hvarsko kazalište prvo je komunalno kazalište u Europi, koje se često ističe kao treće po redu u literaturi o povijesti nastanka europskih kazališta, nakon onoga u Vicenzi i u Sabbionetti. Sagrađeno je na početku 17. stoljeća u luci na glavnom gradskom trgu, a iznad Arsenala koji se nalazio na samoj morskoj obali. Nova arheološka istraživanja poka-

zala su da je pomorski Arsenal postojao na istom mjestu od 1. st. prije Krista do današnjeg, što je jedini takav poznat slučaj, a ovaj današnji se počeo graditi prije 1547. kako bi se mletačka flota mogla skloniti od napada turskih brodova. U Arsenalu su se opremali i popravljali brodovi, a prva izgrađena dvorana služila je za skladištenje "baškota", glavne hrane pomoraca, te potrebština za brodove. Dopršen je 1612. za vrijeme providura Pietra Semitecola koji je zaslužan za gradnju komunalnog kazališta, a prema Pjaci je dodao još "belvedere", terasu s vanjskim stubištem. Kako je mletačka flota zimovala na Hvaru, kazalište je zadovoljavalo potrebe njihovih pomorskih časnika koji su organizirali predstave, no nesumnjivo je kumovala i lokalna tradicija: Lucićeva "Robinja" je gotovo stoljeće starija od kazališta. U razdoblju od gotovo trideset godina obnove Arsenala i kazališta - od početka radova 1989. godine do završetka 2019. godine - svim fazama obnove upravljao je Konzerva-

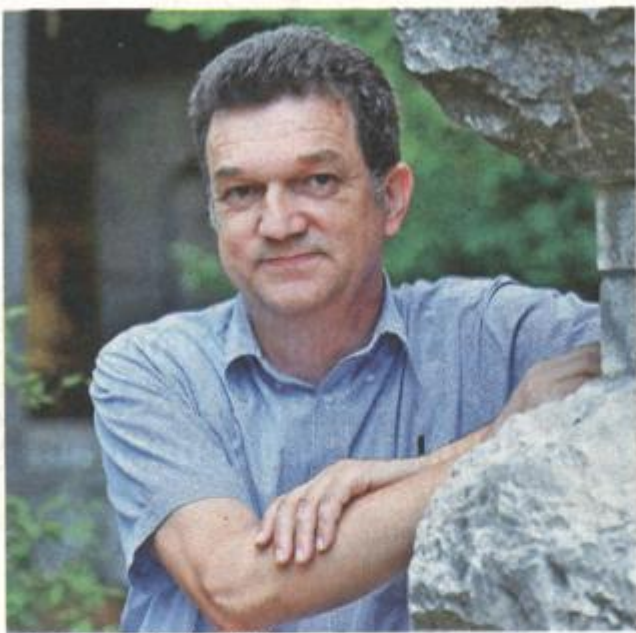
Evidencijski broj / Article ID: 18759070
 Vrsta novine / Frequency: Dnevna
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section:

1. Drvene nosive grede velikih profila u Arsenalu su obnovljene (prva s lijeva)

2. Detalj iz jedne faze obnove (u sredini)

3. Oslikani zid

Arheolog dr. Miroslav Katić

Anita Gamulin, viši savjetnik restaurator VOJKO BAŠIĆ/ HANZA MEDIA

kotina i izmijeniti drvenu konstrukciju između katova, što je bilo vrlo delikatno. Ona je danas autentična, hrastova konstrukcija kakva je nekad bila. O tome su nas savjetovali stručnjaci sa Šumarskog fakulteta u Zagrebu, pa je kupljen slavonski hrast, kao najadekvatnija zamjenska grada. Tavanica prvog kata bila je propala, morala se izmijeniti, dok su drvene lođe rekonstruirane. Na krovu gdje su ugrađene masivne grede – pretpostavljamo od drva s Alpa jer na našem području ne postoji te veličine – trulu gradimo smo uklanjali i mijenjali zdravim elementima tako da je, kad ugledate to drveno, impresivno krovšte, ono jedna dodatna kvaliteta. Na pod su postavljene matunele izrađene prema izvornom popločanju. Mletačka Republika je u doba gradnje u punom sjaju, ekonomski moćna, Hvar je u nizu mletačkih luka na putu prema istoku, Grčkoj, Kreti, Cipru, bio značajna postaja. Kazalište se logično pojavilo ovdje, jer se zgodno poklopilo s razvojem književnosti i drama renesansnih hvarskih autora - Lucić, Hektorović, Benetović - koji su jako povezani sa splitskim i dubrovačkim krugom. Kulturna klima Hvara je bila odgovarajuća, i sami knez Semitecolo, Venecijanac, još od mladosti je imao interesa za kazalište, a u Hvaru je odrađivao svoj zadnji mandat. Njegova žena umire u Hvaru, kad se vratio u Veneciju, više nije bio u službi.

•• O koliko velikom prostoru se radi?

- Dva su kata, prizemlje i prvi kat, a šufit, koji u ono doba nije bio koristan prostor, mi smo iskoristili da stavimo potrebnu tehniku. Zna se zašto je ovaj projekt bio inženjerski kompleksan? Jer morate pomiriti autentičnost građevine sa svim tehničkim dostignućima koje čovjek očekuje imati – zimi grijanje, ljeti hlađenje, pa sanitarni čvor za glumce i posjetitelje, ulaz za osobe s posebnim potrebama, u prizemlju rampe, sve to nije

Dr. Miroslav Katić: Nadmašilo je očekivanja!

Arheološka istraživanja u Arsenalu vodio je dr. Miroslav Katić, a rezultati istraživanja bacili su novo svjetlo na urbanistički razvitak grada Hvara.

- Rezultati koje smo dobili istraživanjem provedenim u Fontiku i Arsenalu danas su međunarodna tema, prihvaćena u znanstvenim krugovima: 'Kasnoantički grad na Jadranu', jedan urbani fenomen – kaže dr. Katić. - Gradovi poput Hvara: Dubrovnik, Šibenik, Kopar, Kotor, na istočnoj obali Jadrana, koji imaju bedeme, vojsku, luku, biskupa i crkvu, nastaju i razvijaju se od kraja 4. do 7. stoljeća, pa dalje, u srednji vijek. Ta je tema 'zavonila' i u inozemstvu jer nastanak Venecije ne možete opisivati bez ovoga. Venecija je jedan od gradova koji je preuzeo trgovinu između istočnog i zapadnog Mediterana, nakon što kopnene ceste više nisu sigurne kad počne seoba

naroda od 4. st. I Hvar je bio jedna od luka, Hvarani su tada počeli snažno trgovati. Našli smo u Arsenalu arheološki materijal iz sjeverne Afrike, Mediterana, Sirije, Libanona, Turske, to je odraz te veze, pomorske plovidbe i snažne trgovine koja se razvijala. Ulomci keramike i stakla, tisuće amfora, sjevernoafričkih tanjura, materijal koji nam je otvorio tu sliku raširenosti trgovačke aktivnosti oko hvarske luke. Praktički, nije se puno znalo o povijesti grada Hvara prije početka arheoloških istraživanja 1994., istraživanje ga je utemeljilo 500 do 600 godina ranije nego se mislilo da je star, dakle u 4. stoljeće. Približili smo se i imenu Lisina za koje smo mislili da je na Visu. Istraživanje je nadmašilo očekivanja, definitivno. No, najbolja stvar oko Arsenalu je da se objekt konačno završio. Promijenilo se pet ministara kulture i najljepše je da se konačno priča završila!

Kasnorenesansni strop u svečanoj gradonačelnikovoj sobi

postojalo, a danas kazalište ima. Glavni projektant Tomislav Krajina iz Šibenika sa zaštitarima je kontinuirano surađivao kako bi brusi sve te detalje. Da bi sve što je novo ušlo u zgradu što njezine, a da bi sve što je au-

tentično izbilo u prvi plan.

•• Koliko je bilo uključeno ljudi u sve te poslove?

- Jako puno. Najprije „Spegra inženjering“, oni su iznijeli najdelikatniji dio, a onda komplicirane suradnje s cijelim nizom tehničkih specijalista: za vodu, struju, elektroinstalacije, instalacije za scenu, grijanje, hlađenje morskom vodom, vrlo sofisticirani i složeni sustav koji je nježno "ušao" u zgradu da bi ona mogla funkcionirati po suvremenim kriterijima. Angažiran je čitav

'Svi su naši suradnici bili iznimni, to je bilo desetak, petnaest specijaliziranih tvrtki. Primjerice, samo kamen – restauracija kamena, kamenoklesarski popravak i izrada novog, samo to! Svi ti instalateri, dobava rasvjete, sve naši ljudi', kaže Gamulin

Hvarsko kazalište prvo je komunalno kazalište u Europi, sagrađeno je na početku 17. stoljeća u luci na glavnom gradskom trgu, a iznad Arsenalu koji se nalazio na samoj morskoj obali. Nova arheološka istraživanja pokazala su da je pomorski Arsenal postojao na istome mjestu od 1. st. prije Krista

niz specijalista restauratora, od restauratora drva, pa zidnog oslik, kamena, metala, oslikanog drva... U pitanju je više firmi, a Hrvatski restauratorski zavod, njegov Odsjek za zidno slikarstvo i mozaik, obnovili su strop i oslik iza scene. Zrinka i Giuseppe Savà, restauratori drva, napravili su restauraciju jednog kasnorenesansnog stropa koji je izvorno pripadao hvarskoj palači Lupi, zapra-

Tko je među nagrađenima?

Skupna nagrada pripadće: dr. sc. Radoslavu Bužančiću, dr. sc. Goranu Nikšiću, Aniti Gamulin, dr. sc. Ambrozu Tudoru, dr. sc. Egonu Lokošku (posmrtno), Tomislavu Krajini, Ivi Pavičić, dr. sc. Jošku Belamariću, Saši Denegriju, dr. sc. Miroslavu Katiću, djelatnicima Odsjeka za zidno slikarstvo, mozaik i štuko Restauratorskog odjela u Splitu (HRZ): mr. art.

ljenoj 20-ih godina 20. stoljeća. On je prenesen u prostor načelnikove svečane sobe koja je ponovno napravljena. Prekrasan, reprezentativan prostor, lani je tu bila sjednica Vlade RH.

Sačuvali lođe u originalu

•• Što je bilo najzahtjevnije restauratorima?

- Osnovno je ne previše preslikavati, a onog autentičnog sloja što više izvući vani. Meni osobno imponira da smo te dvokatne drvene lođe sačuvali u originalu, a kroz njih uspjeli provući sustav grijanja i hlađenja. To je bio filigranski posao, svi su naši suradnici bili iznimni, to je bilo desetak, petnaest specijaliziranih tvrtki. Primjerice, samo kamen – restauracija kamena, kamenoklesarski popravak i izrada novog, samo to! Svi ti instalateri, dobava rasvjete, sve naši ljudi, radili smo s našim stručnjacima. Osnovni zadatak nas kao konzervatora je da tijekom istraživanja moramo prepoznati najmanji znak koji nešto govori o nekoj fazi gradnje, da moramo cijelo vrijeme sagledavati cijelinu u mnozi tih specijalista, svih njih koordinirati, i paziti da jedan posao ne naruši drugi, kao kad složite puzzle.

•• Sigurno ste i vi tijekom ovog procesa puno naučili o kazalištima?

- Ovo je, kao što znate, treće najstarije kazalište, a prva dva sam posjetila da vidim kako izgledaju danas, do koje mjere su očuvana, kakve su novotarije ugrađene. Jer u sanaciji se susretnete s banalnim teškoćama. Morate, primjerice, imati protupožarna vrata, a ona narušavaju autentičnu građevinu. No, zakon, dozvole i atesti to zahtijevaju... Morate naći dobru mjeru - da ne pretjerate s novotarijama, a da poštuju zakon!

•• Što ste zaključili, gdje smo mi u usporedbi s tim starim građevinama u Italiji?

- Al pari! Ne zaostajemo za tim rješenjima, a redovito raspolažemo sa skromnijim budžetom. Ova investicija na Hvaru spada u velike, dugo je trajala jer nije bilo mogućnosti da se dobiju tako velika sredstva – 35 milijuna kuna. Međutim, ta svota je za popravljivanje zapadnoeuropskih spomenika iznimno mala. Pet milijuna eura? Čuli ste cifre za Notre Dame, oko 100 milijuna eura se spominje samo prikupljenih donacija. A ovo nije spomenik koji zaostaje za tim. Za nas veliki novac, a u europskom okviru, zapravo, skromno. •